

Sidste nyt fra Randwijk

Praksisorienterede demonstrationsarealer udgør en stor del af Randwijk forsøgsplantage i Holland. Mange avlere besøger plantagen i forbindelse med det årlige åbent hus-arrangement i august

👤 Annemarie Bisgaard

📷 Tim Hays og Annemarie Bisgaard

Igen i år inviterede den hollandske forsøgsstation i Randwijk interesserede sammen med forsøgsstationens sponsorer til en åbent hus-dag i august - et arrangement i afkortet form tilpasset Covid-19-restriktioner uden markdemonstrationer og firmaudstilling. En gruppe danske frugtavlere og et par konsulenter var med i rundvisningen for internationale besøgende, som konsulent Jan Peeters, Fruitconsult, stod for. I løbet af tre timer så og hørte vi om kloner af Elstar, udtynding, beskæring, nye sorter af æbler og pærer, Stemphyllium

Stijn van Laer, Randwijk Proef-tuin, har tidligere været forsker og har arbejdet med blandt andet Stemphyllium i pærer, men står nu for forsøgene med plantebeskyttelse på forsøgsstationen i Randwijk.

lium i pærer, reduceret kemi, økologi, røde pæresorter med mere.

Skurvforsøg

Et nyt forsøg med æbleskurv er startet i demonstrationsplantagen i år. Her afprø-

Konsulent Jan Peeters, Fruitconsult, stod for rundvisningen af den internationale besøgsgruppe på Randwijk Proeftuin den 19. august. Her ved et forsøg med grundstammer til æbler, hvor især Geneva G11 gør det godt udbyttmæssigt i forhold til M9.

ves kombinationer af klassiske skurvmidler og sammenlignes med 'grønne' midler og midler godkendt til økologi, og man ser på, hvilken indflydelse additiver og biostimulanter har.

- I en række parceller med Jonagold er der alt fra ubehandlet til Delan/Merpan-behandling kombineret med for eksempel Siltac, Soriale (kaliumfosfonat/red.), Charge (basisstoffet Chitosan) og additivet Heliosol. De ubehandlede parceller er meget alvorligt angrebet i år, mens der i parcellerne sprøjtet med Captan er 98 procent skurvkontrol. Herimellem findes mange forskellige angrebsgrader, fortalte forsker Stijn van Laer.

- Et nyt biologisk middel, der virker bedre mod skurv end svovl, har givet et ganske godt resultat. Midlet, der er et planteekstrakt, vil formentlig blive godkendt i løbet af få år. Det er allerede godkendt i USA, men er ikke på markedet i Europa. Hvis det nye biologiske middel anvendes i kombination med Soriale, giver det fine resultater mod skurv - lige så godt som sprøjtning med Delan/Merpan + Charge og lige så godt som Delan/Merpan +

Marmoreret bredtæge er 1-1½ cm lang, har fem hvide punkter på nakkeskjoldet, sorte/hvide ben og sribede antenner. Foto: Tim Hays.

QTee pærer har rød kind og modner fra omkring midten af august. Den egner sig også til økologisk produktion.

Siltac, sagde Stijn van Laer. I forsøget indgår også en parcel behandlet med alle de midler, som hollandske økoavlere må anvende mod skurv, inkl. kobber. Parcelen så flot ud. En pointe er, at der i disse parceller altid var behandlet senest tre timer efter varsling, hvilket kan være vanskeligt at gennemføre i praksis.

Marmoreret bredtæge

På rundturen fortalte forsker Herman Helsen fra Wageningen University om det nye, frygtede skadedyr marmoreret bredtæge, *Halyomorpha halys*. Tægen, der er 1-1½ cm lang, blev fundet i det sydlige Holland første gang for tre år siden. Den går på mere end 200 forskellige værtsplanter og meget gerne på frugt, hvor den kan udrette betydelige skader. Tægen suger saft fra blade og frugter, og de store sugeskader gør frugten usælgelig. Tægen stammer oprindeligt fra Asien og findes nu også i Nordamerika og Europa, blandt andet Schweiz, Frankrig, Østrig og Holland, hvor den også er set i Utrecht- og Amsterdam-området. Der er ikke set skader

Fælde til marmoreret bredtæge. Der er fanget op til 50 tæger på et døgn i Sydholland. Den sorte fælde er udviklet i New Zealand. Den består af et sort rør, der vender sig med vinden, og er udstyret med en fælde og et lokkemiddel.

efter tægen i Danmark, men selve tægen er fundet i blandt andet Rødbyhavn og i Sverige.

- Tægen spredes typisk med turister rundt i Europa. Tægen er til stede over en meget lang periode, både i nymfe- og voksenstadiet. I Holland finder æglægning sted i slutningen af maj og begyndelsen af juni, og vi har kun én generation om året, mens de i Italien ser to generationer, fortalte Herman Helsen. - Tægen er vanskelig at bekæmpe, fordi der er nymfer hele sommeren. Vi har endnu ikke haft held med kemisk kontrol, så vi håber at finde et 'naturligt middel' at bekæmpe den med, lød det fra forskeren, der viste et par forsøgsfælder frem til fangst af tægen.

Pæresorter

Knapt 11.000 ha pærer dyrkes i Holland, mens æblearealet er faldet til cirka 6.000 ha. Derfor udgør forsøgene og demonstrationsarealet med pærer på forsøgsstationen i Randwijk også en betydelig andel. Der kigges for eksempel på plantesystemer, ukrudtsbekæmpelse, beskæring, udtynding, frugtråd, gødning, grundstammer og sorter. 75 procent af det hollandske pæreareal er med sorten Conference, og cirka 300 ha er med røde sorter. En interessant pæresort med rød kind er den norske, tidlige sort Celina med brandnavnet QTee. Det er en krydsning mellem Colrée de Juliet og Williams. Sorten blomstrer tidligt, og i år blev de første frugter høstet den 23. august. Kan sælges indtil slutningen af januar. QTee er også interessant til økologi, idet den er mindre følsom for skurv end Conference. Sorten blev plantet i Randwijk i 2014. Udbytte-niveau er cirka 50 tons pr. hektar. Early Desiré med brandnavnet Gräfin Gepa er en anden tidlig pæresort med rød kind, som kan være interessant under danske forhold. Det er en robust sort, som kan anvendes til økologi.

Sweetango er et sprødt og meget saftigt æble, der i Holland høstes sidst i august. Kan være aktuelt at prøve i danske plantager.

Æblesorter

Der arbejdes hele tiden på at finde nye, robuste æblesorter og forbedrede mutanter. Af nye, tidlige æblesorter, som kan være interessante under danske forhold, kan nævnes sorten Minneiska med brandnavnet Sweetango, der i Randwijk høstes sidst i august. "Et af de bedst smagende æbler", lød det fra Jan Peeters. Sorten, der er en krydsning mellem Honeycrunch og Zestar, er meget saftig og sprød og kan spises indtil jul.

En anden sort er nummersorten WUR 06, der indgår i en serie af æblesorter fra Wageningen University & Research. WUR 06 er meget tidlig, med meget faste, sprøde frugter og modstandsdygtig over for skurv. En anden nummersort fra serien er WUR 29, der har fået sortnavnet Tvinning. Den høstes to-tre uger før Natyra/Magic Star og skal lagres ved 5-6 °C uden CO₂ for at holde sig bedst.

En ny, tidlig mutant af Gala 'Wildfire' blev plantet i Randwijk i 2020. De første frugter blev høstet i år 20. august, overraskende tidligt. Normalt høstes Gala i Holland en uge efter Elstar. Studieturen er støttet af Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartnerbruget. ■

Proeftuin Randwijk

- Forsøgsstationen i Randwijk har 17 ha med frugt og bær, hvoraf 4 ha er økologiske. Omkring 15 ha er med æbler og pærer.
- Partnerne i Proeftuin Randwijk er Fruitconsult, NFO, Centrale Adviesdienst Fruitteelt og Wageningen University & Research.
- Omkring 80 sponsorer/supportere støtter Randwijk Proeftuin.